

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ БРАНД против ХОЛАНДИЈА

(Апликација бр. 49902/99)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

11-ти мај 2004 година

КОНЕЧНА

10/11/2004

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во членот 44 став 2 од Конвенцијата.

Истата може да биде предмет на редакциски измени.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

Во случајот Бранд против Холандија,

Европскиот суд за човекови права (Втор оддел) заседавајќи во судски совет во состав

:

Г-дин J.-P. COSTA, *претседател*,

Г-дин L. LOUCAIDES,

Г-дин C. BÎRSAN,

Г-дин K. JUNGWIERT,

Г-дин V. BUTKEVYCH,

Г-ѓа W. THOMASSEN,

Г-ѓа A. MULARONI, *судиш, и*

Г-ѓа S. DOLLE, *секретар на одделот*,

Расправајќи на затворена седница на 21-ви октомври 2003 и на 6-ти април 2004 година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на последниот горенаведен датум:

ПОСТАПКА

1. Предметот започна со апликација (бр.. 49902/99) против Кралството Холандија поднесена пред Судот на 15 април, 1999 година, согласно Член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенција“) од страна на холандскиот државјанин, Ф.Ц. Бранд („Подносител“).

2. Подносителот првично го застапуваше г-дин М.А.М. Волтерс, адвокат од Гронинген, а од 1 февруари, 2001 година, г-ѓа Л.Х. Портман, исто така адвокат од Гронинген. Холандската Влада („Влада“) ја застапуваше нивниот застапник, г-дин Р.А.А. Бокер, од холандското Министерство за надворешни работи.

3. Апликацијата е упатена до Првиот Оддел на Судот (Правило 52 § 1 од Правилникот на Судот). Во рамки на овој Оддел, оформен е Судскиот совет што ќе го разгледува предметот (Член 27 § 1 од Конвенцијата), согласно Правилото 26 § 1.

4. На 11 септември, 2001 година, Судот одлучи дека апликацијата е делумно неприфатлива, и реши да ја извести Владата за тужбата согласно Член 5 § 1 од Конвенцијата, во врска со сместувањето на подносителот во притворски центар додека се чекало на негово сместување во затворска клинка.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

5. На 1 ноември, 2001 година, Судот изврши измени во составот на Одделите (Правило 25 § 1). Предметот е упатен до ново-формираниот Втор Оддел (Rule 52 § 1).

6. На 4 декември, 2001 година, Владата достави забелешки за допуштеноста и основаноста на предметот, на кои што застапникот на Подносителот одговори на 18 февруари, 2002 година.

7. На 21 октомври, 2003 година е одржана јавна расправа за допуштеноста и основаноста на предметот во зградата за човекови права во Стразбур (Правило 59 § 3).

Пред Судот се појавија:

(a) *За Владата*

Г-дин Р. ВОСКЕР, Министерство за надворешни работи,

Застапник

Г-ѓа М. DE GROOT, Министерство за правда,

Адвокат

Г-ѓа М. КУПЕР, Министерство за правда,

Г-ѓа L. VAN DER ZON, Министерство за правда,

Г-дин J. DE JONG, Министерство за правда

Советници

(b) *За Подносителот*

Г-ѓа L. POORTMAN-DE BOER,

Адвокат

Судот ги слушна обраќањата на г-дин Bocker и г-ѓа de Groot, и на г-ѓа Poortman-de Boer, како и нивните одовори на прашањата на Судот.

8. Согласно одредбите на член 29 § 3 од Конвенцијата, Судот одлучи истовремено да ги разгледа допуштеноста и основаноста на случајот.

ФАКТИЧКА СОСТОЈБА

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

9. Подносителот е роден во 1956 година и живее во Ајндховен.

10. На 23 јуни 1994 година Регионалниот Суд на Сехертогенбос ('s-Hertogenbosch-arrondissementsrechtbank) утврдил дека подносителот е виновен за учество во насилен грабеж кој резултирал со тешки телесни повреди, и го осудил на 15 месеци затвор, намален за времето поминато во притвор. Исто така, утврдувајќи дека подносителот пати од ментални

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

пореметувања и е опасен, Регионалниот Суд дополнително наредил подносителот да се смести во затворска клиника (во понатамошниот текст „наредба за ТБС" - *terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging van overheidsweg*; з.п. *сместување со задолжително лекување*).

11. На 10 октомври, 1994 година, кога подносителот ја издржал затворската казна, стапила на сила наредбата за ТБС. Но, подносителот не бил префрлен во затворска клиника, бидејќи немало слободни места. Затоа, тој останал во притвор пред-сместување, во регуларниот притворен центар на Сехертогенбос.

12. Со цел да го забрза приемот во затворската клиника, подносителот покренал скратена граѓанска постапка против холандската држава. Тој ја повлекол тужбата откако бил префрлен во затворската клиника во Нијмегента на 28 декември, 1995 година.

13. На 8 февруари, 1996 година, подносителот покренал граѓанска постапка против холандската држава пред хашкиот Регионален Суд, со барање за оштета (*onrechtmatige daad*) во износ од 29,200 холандски гулдени (NLG), т.е. по 50 гулдени за секој поминат ден за време од десет месеци поминати во притвор пред-сместување додека чекал преместување во затворска клиника од 10 октомври 1994 год., и 100 гулдени за секој нареден ден сметано до 28 декември 1995 година.

14. Во пресудата од 24 јули, 1996 година, Регионалниот Суд утврдил дека доцнење од шест месеци за преместување во затворската клиника е прифатливо, односно дека холандската држава незаконски делувала само откако ова доцнење го надминало периодот од шест месеци. На подносителот му била доделена оштета во износ од 50 гулдени за секој ден поминат во притвор пред-сместување за периодот од 6-тиот до 10-тиот месец по 10 октомври 1994 година како и по 100 гулдени за секој нареден ден до 28 декември 1995 година, т.е. вкупно 20,100 гулдени. Судот го отфрлил барањето на подносителот за остатокот на сумата.

15. Холандската држава поднела жалба до хашкиот Апелациски суд (*Gerechtshof*). Подносителот поднел жалба (*incidenteel beroep*) во која го намалил барањето за оштета на 24,900 гулдени, така што повеќе не барал надоместок за првите три месеци поминати во притворот пред сместување, т.е. периодот од 10 октомври 1994 г. до 28 декември 1995 г.

16. Во пресудата од 20 март, 1997 година, Апелацискиот суд ја одбил жалбата на холандската држава. Но, Судот ја преиначил пресудата од 24 јули, 1996 година, врз основа на жалбата што ја поднел подносителот, со која барањето за оштета на тужителот над 20,100 гулдени биле одбиени. Судот и наредил на холандската држава на подносителот да му исплати дополнителни 4,800 гулдени. Холандската држава поднела касациска жалба до Врховниот Суд.

17. На 5 јуни, 1998 година, Врховниот суд ја укинал пресудата од 20 март, 1997 година, и го вратил предметот назад до амстердамскиот Апелациски суд. Судот, *inter alia*, утврдил:

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

"3.3 Член 9 § 1 (б) од [1951] Законот за затвори (*Beginselenwet Gevangeniswezen*) вели:

Центрите за притвор имаат за цел: (б) сместување на сите други лица законски лишени од слобода со судска одлука, судска наредба или јавно овластување, доколку нема друго соодветно место за нивно сместување, или се додека не се овозможи нивно прифаќање во друго соодветно место.

Појдовната точка на разгледување...според тоа мора да биде дека продолжениот престој (на подносителот) во притворниот центар „се додека не се овозможи негово прифаќање во друго соодветно место“ е во принцип законски, со оглед дека се темели врз законот. И страните во спорот и Апелациониот суд го имаат истиот пристап.

Но, во случај кога не може повеќе разумно да се смета дека е оправдано од околностите несместувањето на одредено лице во затворска клиника, продолжувањето на притворот во притворен центар во тој случај мора да се смета за незаконско (Врховен суд 28 јуни, 1963 *Nederlandse Jurisprudentie* 1963, 480). Исто така и страните во спорот и Апелациониот суд го земаат тоа за појдовна точка. Следствено, Дел 1 (од касациската жалба) нема фактичка основа.

3.4.1 Апелациониот Суд, соочен со прашањето од кој момент започнува состојбата наведена во последниот пасос од 3.3, утврдил дека престојот (на лице што чека на прием во затворска клиника) не треба да биде подолг од три месеци, и дека, во отсуство на исклучителни околности, престојот (на подносителот) во притворниот центар во Сехертогенбос бил незаконски по истекот на периодот од три месеци. Деловите 2-9 (од касациската жалба) ги обжалуваат овие наоди и образложението на Апелациониот суд.

3.4.2 По разгледувањето на овие делови, исто така како прво мора да се каже дека оспорените наоди на Апелациониот суд се однесуваат на ситуација пред стапувањето на сила на Член 12 од Законот за затворање во затворска клиника на лица по наредба за ТБС (*Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden*). ... оваа одредба стапи на сила на 11 јули, 1997 година. Во понатамошното разгледување, Врховниот суд ќе се осврне само на правната ситуација до 11 јули, 1997 година.

3.4.3 Во 1963 година, Министерот за правда формално се заложил пред Горниот дом на Парламентот дека сместувањето во затворска клиника на лица со наредба за ТБС и за кои е избрана затворска клиника ќе биде извршено осум недели по стапувањето на сила на таа наредба за ТБС...

Во писмото до Долниот дом на Парламентот од 3 јуни 1986 година, Државниот секретар за правда... изјавил дека таа не е во можност да ја исполни оваа заложба, со оглед на се поголемите листи на чекање.

Член 12 од Законот за затворање во затворски болници на лица со наредба за ТБС вели:

'1. Сместувањето (во затворска клиника) на лице за кое е издадена Наредба за ТБС се врши во период од шест месеци по датумот на кој што наредбата за ТБС стапува на сила.

2. Во случај кога Министерот, имајќи ги предвид условите наведени во Член 11 § 2 [на овој Закон], смета дека сместувањето не е можно во периодот одреден во првиот пасос, тој може секој пат да го продолжи овој период за три месеци.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

3. Одлука за продолжување, согласно значењето во вториот пасос, е еднаква на одбивање да се одлучи во периодот наведен во првиот пасос.'

Во Меморандумот за објаснување на овој Член, *inter alia*, се вели:

'... во предложениот прв пасос на Член 12 се одредува временски рок од шест месеци во кој што мора да се изврши приемот. Овој временски рок е одреден врз основа на фактот дека, додатно на претходно прифатените упатства за максимален рок од дванаесет недели за прием по основ на ТБС, треба да се земе предвид и времето потребно за избор на институција, консултации со предвидената институција што треба да изврши прием и донесувањето на одлуки во Министерството.

Во 1986 година, мојот претходник го повлече горе наведениот рок од дванаесет недели бидејќи, како резултат на недоволните капацитети во затворските клиники, вклучително и во Институтот Др. F.S. Meijers (за судско психијатриско набљудување), истиот повеќе не може да се почитува.

Во догледно време, не може да се очекува дека сите лица за кои е издадена Наредба за ТБС ќе можат да бидат примени во затворска клиника избрана за нив во наведениот временски период. Предложениот втор пасос на Член 12 затоа ја отвара можноста за последователно продолжување на шест месечниот период за три месеци.'

3.4.4 Следното мора да се заклучи од изјавите на Министерот и Државниот секретар за правда. По 1963 година, Владата наводно претпоставувала дека заложбите дадени во 1963 година се однесуваат на времето потребно за избор на институција и прием на лица што чекаат прием во затворска клиника, и дека овој период нема да го надмине максимумот од дванаесет недели. Државниот секретар „ја повлекол“ оваа заложба во 1986 година, врз основа на „недоволните капацитети во затворските клиники, вклучително и Институтот Др. F.S. Meijers“. Следи дека, во случаи кога горенаведениот недоволен капацитет не се зема предвид, појдовната точка е дека **постапката** за избор и прием на лица со наредба за ТБС, во принцип, не треба да земе повеќе од три месеци. Последиците од недоволниот капацитет и други околности што можат да влијаат врз пролонгирање на приемот се разгледани во пос. 3.4.5 - 3.4.10.

Но, во светло на претпоставениот стандард даден во 3.3 не може да се каже дека надминувањето на временскиот рок од три месеци само по себе доведува до незаконитост согласно Член 9 § 1 (б) од Законот за затвори [1951] на инаку законски одреден притвор во притворен центар. Ваквата ситуација настанува само кога повеќе не може разумно да се тврди дека несместувањето на лицето во затворска клиника може да се оправда со околностите. Само во тој случај може да се каже дека, и покрај правната основа за натамошно држење во притворски центар на лицето со Наредба за ТБС, натамошното траење на тој притвор е спротивно на тоа што се смета за соодвено општествено однесување согласно напишаното (обичајно) право. (*in strijd is met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt*).

3.4.5 За предмети како овој, напишаното право го вели следното

Прво што мора да се каже за наредбите за ТБС во предмети како овој е дека тие почнуваат да течат од датумот на предвремено отпуштање и дека Министерот за правда, согласно Член 4 на Правилата за извршување на ТБС (*Reglement tenuitvoerlegging*) (што се на сила до 2 октомври 1997 г.), требал да одлучи 'што е порано можно за приемот во затворска клиника кој има за цел извршување на наредба за затворање. Но, тоа не значи дека Министерот за правда бил обврзан во кое било време да го обезбеди капацитетот што е потребен за лица за кои е издадена наредба за ТБС. Одредена неусогласеност

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

помеѓу расположливиот и потребниот капацитет дури е и прифатлива од гледна точка на ефикасно расходување на финансиските средства. Веќе е јасно во 3.4.3 дека Министерот за правда, дозволувајќи одолжување од 12 недели во 1963 година, однапред го зел предвид фактот дека ова одолжување нема да биде доволно во сите случаи.

Потоа, треба да се забележи дека Член 12 на Законот за затварање во затворски клиника на лица за кои има издадено Наредба за ТБС стапи на сила на 11 јули 1997 година. Во оваа одредба, со идентичната формулација од Предлог законот поднесен на 12 октомври, 1993 година, појдовната точка е пролонгирањето на приемот, континуирано подложен на продолжување, за шест месеци. Ставовите на Владата и Парламентот во текот на усвојувањето на горенаведениот Закон се релевантни за преиспитување на прашањето за периодот на пролонгирање на престојот во притворниот центар додека се чека на прием во затворската клиника наменета за односните лица, што општо земено, може да се смета за оправдано во дадените околности, и со тоа за општествено прифатливо.

Со горе наведеното, и со оглед на разгледувањето дадено во 3.4.4, ставот на Врховниот Суд е, дека по истекот на затворската казна, притворот пред сместување во притворен центар за период од шест месеци на лице за кое е издадено наредба за ТБС и кое чека на прием во затворска клиника одредена за него, не може да се смета за законски. Период подолг од шест месеци е незаконски, освен во случај на посебни околности наведени подолу во 3.4.7.

3.4.6

3.4.7 Во дел 6 [од аргументите на касациската жалба] се вели дека Апелациониот суд не прифатил дека правењето разлика помеѓу општи околности, кои можат да бидат релевантни за периодот на чекање на притвор во затворска клиника од три месеци, и посебни околности кои можат да бидат релевантни за периодот по три, е компатибилно со стандардот даден во пресудата на Врховниот суд од 28 јуни, 1963 година ((NJ 1963, 480))

Аргументот е неиздржан. Надминувањето на максималниот временски рок за доцнење на приемот може да се оправда само врз основа на посебни околности што ги предочува Државата и во случај на докажан спор во врска со односното лице и/или државата – како на пример, случајни или серозни неусогласености помеѓу расположливите и потребните капацитети за лица со наредба за ТБС.

3.4.8

3.4.9

3.4.10 Бидејќи државата не презентирала какви било посебни околности, наведени во 3.4.7, од горенаведеното следи дека притворот на [подносителот] во притворниот центар Сехертогенбос мора да се смета за незаконски од моментот кога изминал периодот од шест месеци од неговиот престој таму, чекајќи прием [во затворската клиника].

3.4.11

3.4.12 Дел 10 [од тезите на касациската жалба] во врска со причините [што ги дава Апелациониот суд за одбивање на аргументите на државата во врска со износот на компензацијата од 50 гулдени и 100 гулени на ден што ја одредил Регионалниот суд] е добро поставен. Државата оспорува... врз основа дека не може веднаш да се побие, дека завршниот датум на ТБС се менува со поместување на почетниот датум. Со игнорирање на тоа, Апелациониот суд не дал доволна аргументација за овој негов спореден наод.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

3.4.13 Дел 10 исто така го објалува и следното - дека Апелациониот суд користел неправилен стандард при одредување на оштетата/надоместот, претпоставувајќи дека престојот (на подносителот) во притворниот центар може во најдобар случај да се спореди со случај кога осомничено лице престојува повеќе време во притвор пред судење од тоа што е оправдано. И овој дел од жалбата е добро аргументиран. Незаконитоста на притворот во притворниот центар по шест месеци не произлегува од продолженото лишување од слобода, туку од тоа што лекарскиот третман во затворска клиника одредена за тоа цел не почнал навреме. Споредбата што ја прави Апелациониот суд не одговара на природата на овој вид незаконитост и надомест за не-паричната штета што резултира од тоа. Посоодветно е да се одреди опфатот на штетата според принципот на правичности земјаќи ги во предвид сите околности на случајот, вклучително и времетраењето на продолжениот престој во притворен центар на лице кое чека на прием во затворска клиника и можното влијание што тоа може да го има врз (можностите за) лекувањето.

18. На 10 јануари, 1999 год. истекла наредбата за ТБС за подносителот. Јавниот обвинител не побарал продолжување на наредбата.

19. Во пресудата од 25 февруари, 1999 г. амстердамскиот Апелациони суд ја преиначил пресудата на хашкиот Регионален суд од 24 јули, 1996 година во делот каде што што на подносителот му била доделена оштета од износ од 20,100 гулдени. На подносителот му доделил оштета од 11,250 гулдени, ги отфрлил другите барања, и го потврдил останатиот дел на пресудата од 24 јули 1996 година.

20. Амстердамскиот Апелациони суд утврдил дека доцнењето на приемот на подносителот во затворска клиника претставува незаконски акт во делот што се однесува за периодот по надминувањето на шесте месеци. Судот сметал дека подносителот не успеал да покаже дека во овој случај имало посебни околности заради кои доцнењето над три месеци само по себе претставува незаконски акт. Судот се согласил со двете странки во постапката дека не може да се утврди, во конкретна смисла, кои се последиците во однос на лекувањето од продолжениот престој на подносителот во притворниот центар. Врз основа на извештајот од 5 декември, 1996 година на Народниот омбудсман, Апелациониот суд исто така утврдил дека по тоа прашање не може да се дојде до генерално убедлив заклучок. Судот не заклучил дека, во случајот на подносителот, доцнењето на приемот имало значително и сериозно влијание врз можностите за негово лекување.

21. Што се однесува до одлуката за оштета што треба да му се додели на подносителот, Судот утврдил дека таа треба да се одреди на правична основа и со земање предвид на сите околности во случајот. Апелациониот суд сметал дека износот од 1,000 гулдени за секој месец над шест месеци претставува соодветна компензација за чувството на немир и фрустрација на подносителот. Сметајќи за утврдено дека чувството на немир на подносителот се интензивирало со текот на времето, чекајќи на приемна затворска клиника, Судот исто така утврдил дека со текот на времето му е направена значителна нематеријална штета. Во тој поглед, Судот сметал

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

дека тромесечно зголемување од 250 гулдени на основниот месечен износ за секоја прилика е, во дадениот случај, во согласност со условите за правична оштета. Следствено, Судот го утврдил вкупниот износ на оштетата на 11,250 гулдени.

22. Судот ја отфрлил тезата на подносителот дека оштетата треба да се пресметува по ден. Апелациониот суд се согласил со Државата дека таквото утврдување на штета во случаи како овој, каде што незаконитоста не произлегува од лишувањето од слобода како такво, сугерира степен на прецизност кој не може реално да се поткрепи.

II. РЕЛЕВАНТНО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКТИКА

23. Релевантните одредби на холандскиот Кривичен законик (*Wetboek van Strafrecht*), на сила во тоа време, го велат следното:

"Член 13

1. Лице осудено на затворска казна, а кое врз основа на несоодветен развој или патолошки пореметување на умствените способности ги исполнува условите за тоа, може да биде сместено во судска институција (*justitiele inrichting*) за грижа (*verpleging*) на лица на кои им се издава наредба за ТБС; во такви случаи, членовите 37ц, 37д и 37 е се применуваат по аналогија...

Член 37

1. Судија може да нареди едно лице, кое поради несоодветен развој или патолошки пореметување на умствените способности не може да се држи на одговорност за одредено кривично дело, да биде упатено во психијатриска болница (*plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis*) за период од една година, но само во случај кога лицето претставува опасност сам за себе, за други лица и за општата безбедност на лица или сопственост...

Член 37а

1. Судијата може да издаде наредба за ТБС (*terbeschikkingstelling*) за осомничено лице чии што ментални способности се несоодветно развиени или патолошки пореметени во времето на извршување на кривичното дело доколку:

1° стореното кривично дело, согласно со законската дефиниција, подразбира затворска казна за сторителот од најмалку четири години и доколку кривичното дело е дефинирано во Членовите 132, 285 § 1, 318, 326а или 395 на Кривичниот законик, во Член 175 § 2 на Законот за безбедност во сообраќајот од 1994 година (*Wegenverkeerswet*), Членот 11 § 2 на Законот за опиум (*Opiumwet*), или Член 432, точка 3°, на Кривичниот законик, и

2° наведената мерка е потребна во интерес на безбедноста на други лица и општата безбедност на лица и сопственост.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

2. При примената на Пара. 1, судијата може да се воздржи од изрекување казна, дури и ако утврди дека осомниченото лице може да се држи на кривична одговорност за кривичното дело.

3. При издавањето наредба наведена во Пара. 1, судијата ќе ги земе предвид изјавите содржани во извештаите што се однесуваат на личноста на осомниченото лице, и ќе ги ја земе предвид тежината на стореното кривично дело и бројот на претходни осудувања за казниви кривични дела.

4. Пара. 1 на овој Член и Член 37 § 1 можат заедно да се применат за исто кривично дело.

Член 37b

1. Судијата може да издаде наредба лицето подложно на Наредба за ТБС да биде затворено во затворска клиника доколку тоа е потребно во интерес на безбедноста на други лица или општата безбедност на лица и сопственост

Член 37c

1. На лица со наредба за ТБС ќе им биде овозможено лекување во затворски клиника согласно правилата што се одредуваат со Извршна одлука (одлука на влада) (*algemene maatregel van bestuur*).

2. Министерот за правда обезбедува дека сите лица со наредба за ТБС кои се сместени во затворска клиника ќе го добијат потребното лекување. За одредени пациенти, Министерот може да издаде посебни инструкции до Раководителот на затворската клиника во интерес на безбедноста на други и општата безбедност на лица и сопственост.

3. Правилата што се утврдуваат согласно Пара. 1 содржат и одредба за лицата со наредба за ТБС да можат да ги обжалат одлуките со кои се ограничува нивната слобода на движење или кореспонденција, или нивното право да имаат посета.

Article 37d

1. Лица со наредба за ТБС можат да бидат затворени во следните институции, под услов Министерот за правда да ги има одредено за таа цел:

- a. Приватни институции раководени од правни лица од Холандија;
 - b. Државни институции.
2. Се претпочита лекувањето да се врши во приватни институции...

Член 37e

Трошоците за сместувањена лицата со наредба за ТБС ќе бидат на товар на Државата доколку за тоа не постои друга одредба во или согласно друг парламентарен закон. Правилата во врска со плаќањето на сместувањето во сите други освен државните институции се уредуваат со Извршна одлука (владина одлука).

19. Наредбата за ТБС со кое лицето се сместува во затворска клиника нема за цел да казнува, туку да го заштити општеството од каков било ризик од односното лице. Во практика, се издава во случаи на

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

убиство, убиство од небрежност, силување и други тешки насилни кривични или сексуални злodela. Наредбите за ТБС првично се издаваат за период од две години и можат да се продолжат од страна на судија за додатен период од една или две години кога тоа го налага безбедноста на други лица или општата безбедност на лицата и сопственоста (Член 38d на Кривичниот законик). Вкупното времетраење на наредба за ТБС не може да го надмине периодот од четири години, освен ако не е издадена врз основа на кривично дело против, или кое претставува опасност по, физичкиот интегритет на едно или повеќе лица. Во тој случај, не постои принцип на ограничување на бројот на продолжувања што судијата може да ги одобри. (Член 38e на Кривичниот законик).

25. Одредбите во врска со постапката за продолжување на наредба за ТБС се дадени во Членовите 509o - 509x од Законот за кривична постапка (*Wetboek van Strafvordering*). Член 509o § 1 одредува дека Јавното обвинителство (*openbaar ministerie*) може да поднесе барање (*vordering*) за продолжување на наредба за ТБС не порано од два месеци и не подоцна од еден месец пред датумот на кој што истекува наредбата. Барањето мора да биде пропратено со нова и образложена препорака што ја подготвува затворската клиника каде што односното лице се лекува. (Член 509o § 2 ЗКП). Надлежен да одлучува по ваквото барање е Регионалниот суд каде што е судено односното лице во прва инстанца за кривичното дело заради кое е издадена наредбата за ТБС. (Член 509p).

26. Согласно Правилата за извршување на наредбата за ТБС (*Reglement tenuitvoerlegging terbeschikkingstelling*; "РТЗА ТБС") кои биле на сила во тоа време, обвинителството мора да го информира Министерот за правда, што е порано можно, за каква било судска одлука за издавање наредба за ТБС за сместување во затворска клиника (Член 3 од Правилата). Согласно Член 4 од Правилата за извршување, Министерот мора да одлучи, што е можно поскоро, во која затворска клиника да се смести односното лице, земајќи ги предвид достапните информации за психолошкото испитување и набљудување на односното лице, препораките за лекување на менталното заболување, кривичниот предмет, можностите за лекување, безбедносните услови и личните желби на односното лице.

27. Затворските клиники, седум во тоа време, се институции со највисок степен на безбедност, со оглед на тоа што се сметало дека лицата што биле сместувани таму претставувале голема опасност за општеството и за самите себе. Целта на лекувањето што го нуделе овие клиники била да се намали оваа опасност и да се спречи рецидивизам. Лекувањето се прилагодувало на индивидуалните пореметувања и личноста и имала за цел да им помогне на лицата со наредба за ТБС да го согледаат и да го контролираат нивното однесување, да им укаже на нивната одговорност и соодветно да го прилагоди нивното однесување за да повеќе не претставуваат закана за општеството.

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

28. Со оглед на разликите помеѓу различните институции во однос на степенот на безбедност, популацијата на пациенти (пол, психијатриска дијагноза на пациентите и нивната способност да функционираат во групи, итн.), методите на лекување и просечниот престој на пациентите – во повеќето случаи на одлуката за избор на најсоодветна затворска клиника и претходи седум неделен период на психијатриско набљудување во Институтот Dr F.S. Meijers, судско-психијатриска институција за набљудување, специјализирана во тоа поле.

29. Правната основа за притвор пред сместување е дадена во Член 9 на Законот за затвори од 1951 година (*Beginselenwet gevangeniswezen*). Оваа одредба, на сила во тоа време, вели:

"Центрите за притвор имаат за цел:

a. Сместување на оние кои мораат да издржуваат казна затвор или воен затвор;

b. Сместување на сите други лица законски лишени од слобода со судска одлука, судска наредба или јавно овластување, доколу нема друго соодветно место за нивно сместување или се додека не се овозможи нивен прием на друго соодветно место."

30. Во пресудата од 28 јуни 1963 година, Врховниот суд утврдил дека Член 9 § 1 (b) на Законот за затвори од 1951 година исто така ги покрива ситуациите каде што лица за кои е издадена наредба за ТБС за сместување во затворска клиника се сместени во притворен центар додека чекаат на одлуката во која конкретна затворска клиника ќе треба да бидат сместени, и дека таквиот притвор во притворен центар е во принцип законски, со оглед на тоа дека има законска основа. Но, Судот на тоа го додал и следното: од тоа толкување не следи дека таквото – во принцип – законско притворање би продолжило да биде законско доколку не може повеќе разумно да се тврди дека околностите и натаму го оправдуваат несместувањето на односното лице во затворска клиника (*Nederlandse Jurisprudentie* (Netherlands Law Reports) 1963, 480).

31. Во извештајот на Народниот правобранител бр. 96/575 од 5 декември 1996 година, се вели дека, во принцип, со оглед на периодот од седум недели за набљудување и периодот од неколку недели за процесот на избор на клиника и административната постапка, доцнењето од три месеци од датумот на кој што осуденото лице се стекнало со право за предвремено отпуштање до датумот на прием во затворска клиника е прифатливо. Уважувајќи дека не може целосно да се исклучи повремениот неусогласеност помеѓу расположливиот и потребниот капацитет на затворските клиници, Народниот правобранител исто така утврдил дека и додатно доцнење, но никако не подолго од три месеци, се уште може да се смета за прифатливо. Но, со оглед на одговорноста на Министерот за правда за соодветно планирање на капацитетите, Народниот правобранител нагласува дека повikuвањето на *force majeure* може да биде прифатливо само доколку Министерот тоа може да го поткрепи со

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

непредвидени околности поради кои што продолжениот период на притвор пред сметување не може да се избегне.

32. На 1 октомври, 1997 година, на сила стапиле Членовите 1-11 и 13-80 од Законот за задржување во затворска клиника за лица со наредба за ТБС. (*Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden*). Членот 12 од овој Закон стапил на сила претходно, на 11 јули 1997 година.

33. Член 12 на овој Закон утврдува дека лицето со наредба за ТБС мора во рок од шест месеци од стапувањето на сила на наредбата да биде примено во затворска клиника. Овој период може да го продолжи Министерот за правда, секој пат за додатен период од три месеци, доколку сместувањето се покаже како невозможно.

III. РЕЛЕВАНТНИ МЕЃУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ

34. Во извештајот од 15 јули, 1993 година на Европскиот Комитет за спречување тортура и нечовечно однесување ("СРТ") за посетата на Холандија од 30 август до 8 септември 1992 година (СРТ/Inf (93)15), се вели:

"130. ... делегацијата исто така се сретна со (на пример, во затворите De Schie, De Singel и FOVA) со неколку машки и женски затвореници со одлука за лекување (на пример со наредба за ТБС), во неколку случаи донесена многу одамна, кои се уште не се префрлени поради недостаток на слободни места.

СРТ би сакал да ги добие коментарите на холандските власти на оваа тема.

35. Во одговорот на извештајот на СРТ (СРТ/Inf (93)20), холандската Влада изјавила:

"Порастот на бројот на лица со наредба за ТБС ги става под голем притисок постојните капацитети, предизвикувајќи пораст на бројот на затвореници кои чекаат префрлување во ТБС клиника. Холандската Влада го дели ставот на СРТ дека таквите затвореници треба да се сместат во соодветна болничка установа во разумен временски рок. Но, состојбите се променети од посетата на делегацијата. Се вовеле програма за зголемување на капацитетите со градежни проекти и отворање повеќе места во постојните установи, а во одредени ТБС клиници се додадени диспанзерски оддели за лекување, на тој начин проширувајќи ги можностите за предвременоусловно отпуштање. Овие мерки значително ќе го намалат времето на чекање“.

36. Во извештајот на СРТ од 29 септември 1998 година, по втората посета на Холандија од 17 до 27 ноември 1997 година (СРТ/Inf (98)15), се вели:

"111. Од почетокот на 1990-те, холандските власти се соочуват со значителен пораст на ТБС наредби, проблем што додатно се влошува со продолжување на престојот – повеќе од шест години – на околу 160 лица во ТБС системот. Како резултат на тоа, бројот на лица кои во затвор чекаат прием во ТБС установи е во пораст – од 26 во 1991 година до преку 200 во времето кога СРТ ја вршеше втората периодична посета. Како одговор на оваа состојба, холандските власти одлучија да го зголемат бројот на ТБС места, со цел да се постигне капацитет од 1000 во 1999

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

година.Но, СРТ нагласува дека во писмото испратено до Долниот дом на Парламентот на 2 април, 1998 година....Министерот за правда укажал дека недостатокот на места во 2002 година се проценува на 340.

Во Холандија постои загриженост за состојбата на лицата кои во затвор чекаат преместување во ТБС институција. За време на овој период на чекање, што моментно во просек изнесува 9 месеци, односните лица не го добиваат потребното лекување, и како што се укажува, тоа доведува до ситуација што е многу веројатно да предизвика чувства на вознемиреност, недоверба во самите себе и лутина кај тие лица. Додатно на тоа, а со оглед дека тие се сметаат за опаски, овие лица се соочуваат со сериозен ризик да бидат ставени под рестриктивен режим во затворите каде што времено се држат."

37. Во одговорот на извештајот на СРТ (СРТ/Inf (99)5), холандската Влада го информира СРТ за мерките што холандските Власти ги презеле со цел надминување на тешкотиите предизвикани со големиот број затвореници кои чекаат на прием во затворски клиници, и за мерките што се преземени за да се обезбеди дека таквите затвореници добиваат барем минимумот соодветно лекување додека чекаат да бидат примени. Според холандските Власти, се преземаат напори за подобрување/забрзување на протокот на ТБС пациенти до матичните психијатриски болници, а со новата законска одредба за условно укинување на ТБС наредбите се очекува и зголемување на протокот на ТБС пациенти и намалување на бројот на пациенти кои влегуваат во затворски клиници.

38. Владата понатаму го информира СРТ дека долгите листи на чекање за место во затворските клиници ќе продолжи да постои се додека не се реши проблемот со капацитетите, но и дека на неколку места се започнати експерименти каде што на затворениците што чекаат прием во затворски клиници им се овозможува специјален психијатриски третман во обичните затвори. Во овие експерименти, терапевтите при судските одделенија за надворешни пациенти понудиле еден вид на подготвителна терапија чија што цел е намалување на вознемиреноста околу евентуалниот ТБС третман и намалување на растечкото непријателство што овие лица го чувствуваат кон правосудниот систем. Според Владата, почетните резултати од тие експерименти биле охрабрувачки, т.е. дека инволираните лица – терапевти, затворски работници и затвореници – сите позитивно одговориле, и дека се зголемувало побарувањето од страна на затворениците што чекаат прием во ТБС установа за овој вид на поддршка. (стр. 40-41).

ПРАВОТО

I. СТАТУС НА ЖРТВА НА ПОДНОСИТЕЛОТ

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

39. Пред да се осврне на суштината на тужбата, Судот прво треба да оцени дали и до кој степен подносителот и натаму продолжува да биде жртва на наводната повреда на Конвенцијата, во рамките на значењето на Член 34.

40. Владата тврди, осврнувајќи се на наодите од пресудата на Врховниот суд од 5 јуни, 1998 година, и последователната пресуда од 25 февруари 1999 година на амстердамскиот Апелациски суд, дека националните власти утврдиле дека притворот пред сместување станал незаконски по шест месеци, и на лицето му доделиле финансиска оштета за периодот поминат во притвор пред сместување од 10 април 1995 година до 28 декември 1995 година. Според тоа, Владата смета дека подносителот неможе повеќе, или барем не во однос на времето поминато во притвор пред сместување по 10 април 1995 година, да се смета за жртва.

41. Подносителот го оспори овој аргумент. Тврди дека едно лице не престанува да биде жртва на наводната повреда на Конвенцијата само заради тоа што на национално ниво му е доделена оштета. Згора на тоа, не му била доделена оштета за отсуството на третман/лекување во притворот.

42. Судот потврдува дека одредена одлука или мерка во полза на подносителот не е во принцип доволна за да го лиши лицето од статусот на „жртва“, освен ако националните власти не признаат, отворено или во суштина дека ја повредиле Конвенцијата, а потоа тоа и го исправат, (види *Burdov v. Russia*, no. 59498/00, § 31, ECHR 2002-III).

43. Судот нагласува дека амстердамскиот Апелациски суд, во пресудата од 25 февруари 1999, а во согласност со наодите на Врховниот суд, утврдил дека времето што подносителот го минал во притвор над шест месеци е незаконски, и на таа основа му доделил на подносителот оштета од 11,250 гулдени (5,105.03 евра - "EUR").

44. Судот прифаќа дека подносителот, што се однесува до времето поминато во притвор над шест месеци, не може повеќе да тврди дека е жртва во смисла на значењето на Членот 34 од Конвенцијата, со оглед дека домашните судови признале, во основа/суштина, дека неговото право на слобода и безбедност, гарантирано со Член 5 од Конвенцијата било повредено со тоа што утврдиле дека неговиот притвор станал незаконски по изминувањето на шест месеци. Исто така, амстердамскиот Апелациски суд, врз основа на овие наоди, доделил надокнада во вид на финансиска оштета која што, со оглед на околностите на случајот, може да се смета за соодветна и доволна.

45. Но, со оглед на тоа дека националните судови не ги утврдиле за незаконски првите шест месеци од притворот на подносителот, Судот смета дека подносителот се уште може да истапи со тврдење дека е жртва на повреда на Член 5 § 1 од Конвенцијата за тој период.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 5 § 1 ОД КОВНЕЦИЈАТА

46. Подносителот смета дека притворот пред сместување кој започнал од 10 октомври 1994 година, кога стапила на сила наредбата за ТБС, или алтернативно, од 10 јануари 1995 година, кога имал поминато три месеци во притвор, значи повреда на неговите права согласно Член 5 од Конвенцијата. Таа одредба, во релевантните деловите, го вели следното:

" Секој има право на слобода и сигурност . Никој не смее да биде лишен од слобода, освен во законска постапка, во долу наведените случаи:

- а). издржување на казна затвор по осудувачка пресуда на надлежен суд;
- е) Законски притвор ментално оболени лица..

A. Допуштеност

47. Судот нагласува дека оваа тужба не е очигледно неоснована во смисла на значењето на Член 35 § 3 од Конвенцијата. Исто така, Судот нагласува дека таа не е недопуштена ниту по друг основ. Следствено, таа мора да се прогласи за допуштена

B. Суштина на предметот

1. Аргументите на страните во спорот

48. Владата тврди дека треба да се прави разлика помеѓу овој случај и случајот *Aerts v. Belgium* (пресуда од 30 јули 1998 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-V) каде е утврдено дека апликантот не бил кривично одговорен врз основа на менталното пореметување, односно дека неговото лишување од слобода се темелел исклучиво врз Член 5 § 1 (е) од Конвенцијата. Затворот на г-дин Бранд пак, е резултат на осудителната пресуда и според тоа е определен според Член 5 § 1 (а).

49. Според Владата, а во контекст на пресудата од 23 јуни, 1994 год. на сехертогенбоскиот Регионал суд, и двете точки (а) и (е) од Член 5 § 1 од Конвенцијата се основа за притвор на подносителот. Во таа пресуда, што претставува основа за лишување од слобода на подносителот, Регионалниот суд утврди дека подносителот сноси кривична одговорност за кривичните дела за кои е осуден, и на истиот му е одредена казна затвор. Утврдувајќи дека тој боледува од ментално пореметување, како резултат на што тој претставува закана по безбедноста на други лица и/или безбедноста на сила и сопственост, Регионалниот суд, додатно на оваа казна, исто така издал и наредба за ТБС, што не претставува казнена мерка, и чија што цел е заштита на општеството од опасноста предизвикана од менталното пореметување. Затворската казна, која што требало прво да се изврши, е во врска со делот од кривичното дело за кое е утврдено дека подносителот сноси кривична одговорност, а наредба за

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

ТБСе за делот за кој тој не може да се смета за кривично одговорен. Членот 9 од Законот за затвори од 1951 година ја дава правната основа за местото во кое подносителот, по издржувањето на затворската казна, требало да биде сместен чекајќи на прием во затворска клиника.

50. Владата нагласува дека ТБС наредбите имаат две основни цели. Од една страна, со лишување на односното лице од слобода, наредба за ТБС има за цел заштита на општеството од опасноста што лицето ја претставува за истото. Тоа значи дека штом ќе се издаде наредба за ТБС, нејзиното законско продолжување не се однесува само на одредбата за лекување. Едно лице може сосема законски да се лиши од слобода со наредба за ТБС само од безбедносни причини (од т.е. наредба заради спречување на рецидивизам), дури и ако воопшто не се предидува лекување. Од друга страна пак, строгоста на наредба за ТБС се оправдува токму со фактот дека таа не била ограничена само на притвор, туку вклучувала и одредба за неа и лекување.

51. Според Владата, самата природа на наредба за ТБС наметнува потреба од изнаоѓање рамнотежа на спротиставените интереси во случаи каде што односните лица не можеле да бидат примени во затворска клиника веднаш по издржувањето на затворската казна. Во врска со тоа, Владата објаснува дека непредвиденото и значително зголемување на издадени ТБС наредби, заедно со диспропорционално малиот број на отпусти од затворските клиники, довело до зголемен број на лица во притвор пред сместување. Како резултат на политиките насочени кон подобрување на сосотојбите, преку зголемување на ефикасноста и ефективноста на протоколот и отпустот на лица со соодветна наредба за ТБС, капацитетот на затворските клиники се зголемил од 994 во 1998 година до 1,264 во 2002 година.

52. Владата дополнително го наведува ставот на Врховниот суд дека одреден степен на неусогласеност помеѓу расположливите капацитети во затворските клинки и потребните капацитет треба да се смета за прифатлив, со оглед на потребите да се администрира и избалансира јавната потрошувачка. Со оглед на двојната цел на наредба за ТБС и можноста за сместување во притвор пред сместување во затворски центар дадена во Член 9 од Законот за затвори од 1951 година, одреден период на притвор без обезбедено лекување не е сам по себе незаконски. Од друга страна, со оглед на тоа дека другата цел на наредба за ТБС било лекување на менталното пореметување на односното лице, било важно лекувањето да започне што е порано можно.

53. Владата е на став дека, со оглед на целта на наредба за ТБС издадена во конкретниот случај не само за да овозможи неа и лекување на подносителот, туку и за да се заштити јавноста, постои доволно силна врска помеѓу основаноста на притворот на подносителот, и местото и околностите на притворот, во периодот кога наредбата за ТБС стапила на сила, а подносителот се уште не бил примен во затворска клиника.

Осврнувајќи се на наодите на Судот во предметот *Bizzotto v. Greece* (пресуда од 15 ноември 1996 година, *Reports* 1996-V, pp. 1738-1739, §§ 31-35), Владата заклучува дека притворот пред сместување на подносителот не треба да се смета противен на Член 5 § 1 од Конвенцијата.

54. Подносителот е на став дека неговото лишување од слобода до 10 октомври 1994 година било законски по осудувачката пресуда од надлежниот суд и следствено во согласност до Член 5 § 1 (а) на Конвенцијата. Но, од 10 октомври, 1994 година, кога стапила на сила наредбата за ТБС– која нема казнена природа и е издадена врз основа на наодите дека тој боледувал од ментални пореметувања – притворот повеќе не потпаѓал под Член 5 § 1 (а), туку Член 5 § 1 (е).

55. Потпирајќи се врз наодите на Судот во предметот *Aerts v. Belgium* (цитиран погоре) каде што е утврдено дека мора да има некаква врска помеѓу основата што дозволува лишување од слобода, и местото и условите на лишувањето од слобода, и дека, во принцип, „лишувањето од слобода“ за лице како пациент со ментални проблеми е „законит“ согласно целите на точка (е) од Пара. 1 само ако се спроведува во болница, клиника или друга соодветна институција (стр. 1961-62, § 46), подносителот смета дека неговиот притвор станува незаконски од 10 октомври, 1994 година.

56. Според подносителот, намерата на сехертогенбоскиот Регионален суд била, по издржување на затворската казна, тој да се подложи на лекување во затворска клиника, а не да остане без лекување во притворен центар. Со оглед дека не постои врска помеѓу неговиот притвор преку сместување во обично крило на затворст, без каква било нега и лекување, и целите на неговото лишување од слобода, т.е. тој да се лекува во затворска клиника со цел повеќе да не претставува закана за општеството, се повредени неговите права согласно Член 5 § 1 (е).

57. На крај, подносителот смета дека престојот во притворен центар на лица за кои е утврдено дека се ментално оболени и дека имаат потреба од лекување треба да се смета за неприфатлив, без оглед на времетраењето на таквиот притвор.

2. Проценка на судот

58. Судот повторува дека Членот 5 § 1 на Конвенцијата содржи конечен список на основи врз кои се дозволува лишувањето од слобода. Но, примената на еден основ не мора да исклучува примена и на друг основ; зависно од околностите, лишувањето од слобода може да биде оправдано со повеќе од една точка (види *Eriksen v. Norway*, пресуда од 27 мај, 1997 г., *Reports* 1997-III, p. 861, § 76).

59. Судот смета дека во дадениот случај, лишувањето од слобода на подносителот се темели врз пресудата на сехертогенбоскиот Регионален суд од 23 јуни, 1994 година, со која што подносителот е осуден за кражба со тешки телесни повреди, и за што добил затворска казна и наредба за

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

ТБС. Оваа наредба, чија што првобитна валидност била од две години и опфаќа сместување во затворска клиника, стапила на сила на 10 октомври, 1994 година. И покрај тоа што на тој датум подносителот ја има издржано затворската казна, наредниот период на неговото лишување од слобода останува покриен со пресудата од 23 јуни, 1994 година. Следствено, притворот на подносителот помеѓу 10 октомври, 1994 година и 10 октомври, 1996 година, паѓа под опфат на точките (а) и (е) од Член 5 § 1 од Конвенцијата.

60. Според тоа, мора да се утврди дали притворот пред сместување на подносителот помеѓу 10 октомври 1994 година и 10 април 1995 година бил „во согласност со законски утврдена процедура“ и „законит“ во смисла на значењето на Член 5 § 1 од Конвенцијата. Тука, Конвенцијата во основа утврдува обврска за националното законодавство и државите да ги почитуваат материјалните и процедуралните правила. Повторувајќи дека националните власти, особено судовите, се тие кои во прва рака треба да го толкуваат и применуваат домашното законодавство, (види *Voamat v. Belgium*, пресуда од 29 февруари 1988 г., Series A no. 129, p. 21, § 49), Судот прифаќа дека, во светло на пресудата на Врховниот суд од 5 јуни, 1998 година и пресудата на амстердамскиот Апелациски суд од 25 јуни, 1999 година, периодот на лишувањето од слобода пред сместување под болнички надзор бил незаконит според домашното законодавство.

61. Но, за целите на Член 5 на Конвенцијата, законитоста согласно домашното законодавство за притворот пред сместување на подносителот не е сама по себе одлучувачка. Мора исто така да се утврди дали неговиот притвор пред сместување во болнички центар во релевантниот период била со согласност со целите на Член 5 § 1 од Конвенцијата, цо цел да се спречи лишувањето од слобода на луѓе на произвилен начин. (види *Witold Litwa v. Poland*, no. 26629/95, §§ 72-73, ECHR 2000-III).

62. Иако е вистина дека Судот во претходни случаи има утврдено дека мора да има врска помеѓу основата за дозволеното лишување од слобода и местото и условите на лишувањето, и дека, во принцип, „лишувањето“ за лице како пациент со ментални проблеми е „законит“ според целите на точка (е) од Пара. 1 само ако се извршува во болница, клиника или друга соодветна институција (види *Hutchison Reid v. the United Kingdom*, бр. 50272/99, § 48, ECHR 2003-IV, со додатни референци), Судот, во дадените околности на овој предмет, не може да го прифати аргументот на подносителот дека непримањето во затворска клиника на 10 октомври, 1994 година, автоматски го прави „незаконит“ неговиот притвор, согласно Член 5 § 1 од Конвенцијата.

63. Во врска со тоа, Судот пред се смета дека – со оглед на разликата помеѓу затворската казна, која е казнена мерка, и наредба за ТБС, која не е од казнена природа -започнувањето на процедурата за избор на најсоодветна затворска клиника (види пасос 26 и 27) откако стапила на

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

сила наредбата за ТБС, не може да се смета за спротивно на Член 5 § 1 од Конвенцијата.

64. Понатаму, Судот смета дека по завршување на процедурата за избирање на затворска клиника, е нереално и премногу строго да се очекува од властите веднаш да обезбедат место во избраната затворска клиника. Судот се согласува со домашните судови, дека поради причини поврзани со ефикасното извршување на јавните средства, неизбежно е да има одредена неусогласеност помеѓу расположливите и потребните капацитети во затворските болници и дека таа мора да се смета за прифатлива.

65. Следствено, мора да се дојде до некоја разумна рамнотежа помеѓу овие два спротивставени интереси. Во врска со тоа, повторувајќи ја важноста на Член 5 во системот на Конвенцијата, Судот е на став дека при поставувањето на таа рамнотежа особена тежина треба да му се даде на правото на слобода на подносителот. Значителното доцнење на приемот во затворската болница, а со тоа и на отпочнувањето на лекувањето за односното лице очигледно ќе влије врз можностите за успешно лекување во рамки на статутарниот дво-годишен период на првобитна важност на наредбата за ТБС. Следствено, се зголемува и веројатноста дека ќе се јави потреба од прологирање на важноста на наредбата за ТБС.

66. Судот неможе да утврди дека во дадените околности на случајот се изнашла соодветна рамнотежа. Имајќи на ум дека холандските власти го идентификувале проблемот на структурен недостаток на капацитети во затворските клиници уште во 1986 година, и не утврдувајќи навестувања дека во времето на случајот властите се соочувале со исклучителна и непредвидена ситуација, Судот е на мислење дека шест месечното доцнење при приемот на лицето во затворската клиника не може да се смета за прифатливо. Да се смета поинаку би значело сериозно слабеење на основното право на слобода на штета на односното лице и според тоа нарушување на суштината на правото заштитено со Член 3 на Конвенцијата.

67. Следствено, постои повреда на Член 5 § 1 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

68. Членот 41 на Конвенцијата одредува:

"Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Високадоговорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична оштета на оштетениот."

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

А. Оштета

69. Апликантот од Судот побара доделување оштета за нематеријална штета доживеана како резултат на чекањето за прием во затворска клиника, која што штета била само делумно обештетена. Тој остави на износот на обештетувањето да ја одреди Судот, по сопствена дискреција.

70. Владата не ја искористи можноста да поднесе забелешки на барањето за оштета на подносителот.

71. Судот прифаќа дека подносителот мора да искусил чувства на фрустрација, несигурност и вознемиреност, кои што не можат да се надокнатат единствено со утврдување на повреда. Судот смета, врз основа на правичност, дека на подносителот треба да му се додели сума од 1,500 евра.

В. Трошоци и расходи

72. Подносителот нема поднесено барање на покривање на трошоци и расходи. Следствено, Судот смета дека не е повикан да му додели какви било средства по тоа основа.

С. Затезна камата

73. Судот смета за соодветно затезната камата да се пресметува според најниската каматна стапка за заемодавање на Европската централна банка, зголемена за три процентни поени.

74. ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. *Утврдува* едногласно дека е допуштена тужбата на апликантот за тоа дека неговиот притвор пред сместување значи повреда на Член 5 § 1 од Конвенцијата;
2. *Утврдува* со пет гласови наспроти два дека постоела повреда на Член 5 § 1 на Конвенцијата;
3. *Утврдува* со пет гласови наспроти два
 - (а) Тужената држава треба во рок од три месеци од датумот на кој пресудата станува конечна согласно Член 44 § 2 на Конвенцијата, на подносителот да му додели EUR 1,500 (една илјада петстотини евра) во име на оштета за нематеријална штета, плус други пропоратни такси;
 - (б) По истекот на горе наведените три месеци за исплата, ќе се наплаќа камата по стапка еднаква на најниската каматна стапка за

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

заемодавање на Европската централна банка за периодот на неисплата,
зголемена за три проценти поени.

Составено на англиски јазик, и објавено на 11 мај 2004 година, согласно
Правилото Rule 77 §§ 2 и 3 од Судскиот правилник.

S. DOLLE
Секретар

J.-P. COSTA
Претседател

Во согласност со Член 45 § 2 на Конвенцијата и Правилото 74 § 2 на
судскиот Правилник, во прилог се доставуваат следните мислења за оваа
пресуда:

- (a) Согласно мислење на г-дин Loucaides;
- (b) Издвоено мислење е г-ѓа Thomassen заедно со г-дин Jungwiert.

J.-P.C.
S.D.

СОГЛАСНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА LOUCAIDES

Се согласувам дека во овој случај имало повреда на Член 5 § 1 во периодот помеѓу 10 октомври 1994 г. и 10 април, 1995 година, но не го делам мислењето на мнозинството дека лишувањето од слобода преку сместување во обичен притворен центар додека се чека на сместување во затворска клиника, под одредени околности, може да остане несанкционирано согласно Член 5 § 1 од Конвенцијата.

Сметам дека под никакви услови не може да се смета дека притворот пред сместување има правна основа во Член 5 § 1 од Конвенцијата. Одредбите на Членот даваат овластување за „законито лишување од слобода за лица по осудителна пресуда од страна на надлежен суд“ и „законско лишување од слобода за ментално оболени лица...“ Принципот дека ограничувањата на правата зацртани во Конвенцијата треба да се толкуваат стриктно и ограничено е добро утврден. (види, меѓу други референци, *Klass and Others v. Germany*, пресуда од 6 септември 1978 г., Series A no. 28, p. 21, § 42, *Sunday Times v. the United Kingdom*, пресуда од 26 април 1979 г., Series A no. 30, p. 40, § 65, *Winterwerp v. the Netherlands*, пресуда од 24 октомври 1979 г., Series A no. 33, p. 16, § 37, и *Guzzardi v. Italy*, пресуда од 6 ноември 1980 г., Series A no. 39, p. 36, § 98). Ова особено се однесува на списокот на дозволени исклучоци на Член 5 од Конвенцијата "...имајќи го предвид фактот дека тие се исклучоци на најосновната гаранција на индивидуалната слобода " (види *Kurt v. Turkey*, пресуда од 25 мај, 1998г., *Reports* 1998-III, p. 1184, § 122; и види *Ciulla v. Italy*, пресуда од 22 февруари, 1989г., Series A no. 148, p. 18, § 41; и *Labita v. Italy* [GC], no. 26772/95, § 170, ECHR 2000-IV).

Законската казна што архемскиот Регионален суд му ја изрекол на подносителот на 23 јуни, 1994 г. е петнаесет месеци затвор, а потоа престој во затворска клиника. Затоа, тој требало да биде префрлен во затворска клиника веднаш по завршувањето на извршувањето на казната на 10 октомври, 1994 година. Фактот што властите се соочувале со практични тешкотии во изнаоѓањето сместување на подносителот во таква клиника, и морале да го држат во притворски центар до 28 декември, 1995 година, не може сам по себе да го оправда отстапувањето од условите на односната пресуда, која што, а на тоа веќе се укажа, е единствената законска основа за лишување на подносителот од слобода. Во тој поглед, мнозинството се изјасни на следниот начин:

"Понатаму, Судот смета дека по завршување на процедурата за избирање на затворска клиника, е нереално и премногу строго да се очекува од властите веднаш да обезбедат место во избраната затворска клиника. Судот прифаќа дека поради причини поврзани со ефикасното извршување на јавните средства, неизбежно е да има одредена неусогласеност помеѓу расположливите и потребните капацитети во затворските болници и дека таа мора да се смета за прифатлива."

Сметам дека ваквото резонирање, што се користи за да се објасни нешто што според моето мислење е отстапување од односната пресуда, е

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

неубедливо. Резонирањето од овој вид отвора врата за злоупотреба, бидејќи им овозможува на властите да се потпрат на практичните проблеми како доволен правен изговор за неисполнување на обврските одредени во Конвенцијата. Исто така, се создава ризик од произволност. Ќе укажам дека Судот многупати утврдил дека во однос на условот „во разумно време“ согласно Член 6 на Конвенцијата, властите не можат да се потпрат врз практичните тешкотии за да ги оправдаат неразумните одолговлекувања и дека се очекува Високите договорни страни да го организираат нивниот правосуден систем на начин што ќе ги исполни барањата од Член 6 § 1 од Конвенцијата (види, меѓу други референци, *Andrzej and Barbara Pitka v. Poland*, no. 39619/98, § 55, 6 мај 2003г.; и *Duclos v. France*, пресуда од 17 декември 1996 г., *Reports* 1996-I, pp. 2180-81, § 55 *in fine*). Сметам дека овој пристап треба, *mutatis mutandis*, да се примени во разгледуваната ситуација.

Во светло на горе наведеното и барањата за владеење на правото, не можам да прифам дека притворот преку сместување во притворен центар, каде што немало медицинска грижа што лицето ќе ја добиело доколку било испратено во затворска клиника во согласност со пресудата со која се овластува неговото лишување од слобода, не претставува лишување од слобода спротивно на Член 5 § 1 на Конвенцијата. Овој незаконско лишување од слобода дополнително се влошува со фактот што траело шест месеци.

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈА THOMASSEN ЗАЕДНО СО СУДИЈА JUNGWIERT

Апликантот бил обвинет за учество во насилна кражба која резултирала со тешки телесни повреди, и бил осуден на петнаесет месеци затвор, во комбинација со наредба за негово задржување во затворска клиника.(наредба за задржување).

По датумот на кој што тој се стекнува со право за предвремено отпуштање, подносителот останал притворен во притворен центар чекајќи на процедурата за избор за најсоодветна затворска клиника за него, и чекајќи на прием во таа клиника.

Прашањето пред Судот е дали притворот на подносителот во притворен центар е законит согласно со Член 5 § 1, бидејќи целта на наредбата била односното лице да се смести во затворска клиника

Ова прашање е исто како и во предметот *Morsink v. the Netherlands* (no. 48865/99), за кој што Судот исто така денес донесе пресуда. Во тој предмет на сила стапува нов закон, со кој што се одредува временски период од шест месеци за одредување на најсоодветно место за сместување и за чекање во притворен центар до приемот во соодветна клиника, и со кој што, под одредени услови, се дава можност за продолжување на рокот за додатни три-месечни периоди

Во сегашниот случај, Врховниот суд одлучил дека притворот на подносителот во текот на тие шест месеци бил законит согласно националните закони, применуваќи го принципот утврден во судската практика од 1963 година со кој што се вели дека притвор во притворен центар со наредба за задржување, не е во принцип незаконит.

Иако Судот ги уважува наодите на Врховниот суд дека притворот во притворен центар со наредба за задржување не е во принцип незаконит, тој не го прифаќа заклучокот на Врховниот суд дека ова се однесува на период од шест месеци, без притоа да укаже кој период би бил прифатлив. Нагласува дека мора да има некаква врска помеѓу основата што дозволува лишување од слобода, и местото и условите на притворот, и дека, во принцип, притворот за лице како пациент со ментално проблеми е законит согласно целите на точка (е) од Член 5 § 1 само ако се спроведува во болница, клиника или друга соодветна институција (§ 62). Судот заклучува дека притворот на подносителот бил незаконски.

Не можам да се согласам со заклучокот на Судот. Регионалниот суд утврдил дека подносителот претставувал закана по јавната безбедност и заради заштита на општеството, издал наредба за негово задржување за иницијален период од две години. Наредбата за задржување подразбира дека подносителот не треба да биде отпуштен на датумот кога тој стекнал право на предвремено отпуштање, туку дека треба да остане лишен од слобода за период од две години. Од судската пракса на Врховниот суд од

БРАНД против ХОЛАНДИЈА

1963 година произлегува дека апликантот не требало да очекува веднаш да биде сместен во затворска клиника. Фактот што наредбата имала за цел да се подолжи подносителот на лекување на менталните заболувања не влијаела, според мене, врз главната основа за негово затворање, т.е. да се заштити општеството по осудителната пресуда за тешки кривични дела (види, *mutatis mutandis*, *Bizzotto v. Greece*, пресуда од 15 ноември 1996, *Reports* 1996-V). Затоа, сметам дека проценката на Врховниот суд дека притворот во притворниот центар за периодот од шест месеци се покрива со наредбата за задржување не може да се смета за произволна. Според мене, притворот на апликантот се оправдува со точка (а) од Член 5 § 1.

Признавам дека дури и ако овој шест месечен период поминат во притвор во притворен центар е законит, се јавуваат прашања кои се однесуваат на Конвенцијата; особено, во комбинација со отсуството на соодветна медицинска грижа, лишувањето од слобода во притворниот центар треба да се утврди за некомпатибилен со Член 3. Но, во дадениот случај не беа наведени такви околности, ниту пак е тоа јасно од предметот.

Од горенаведено следи дека јас неможам да со следам заклучокот на мнозинството дека притворот на подносителот бил незаконит, ниту пак можам да утврдам дека личните околности на подносителот биле на кој било начин занемарувани на нехуман начин.